

ל"ד ע"א

הנושא = סיכום מחלוקת ר"מ ור"ש במשנה

המעשה = שור שנגח כמה שוורים באופן שלא נעשה מועד.¹
 דעת ר"מ = האחרון נשכר, ולכן ראשית מקבל האחרון את הח"נ שלו, ואם נשאר עדיין דמי שור המזיק, מקבל מי שלפניו, וכן אם נשאר עדיין מקבל מי שלפני פניו.
 דעת ר"ש = שור המזיק שווה 200 זוז, ושוורים שניזוקו שווים כל אחד ג"כ 200 זוז.

	מזיק מקבל	ניזק ראשון מקבל	ניזק שני מקבל	ניזק שלישי מקבל
הזיק פעם ראשון	100	100		
הזיק פעם שני	50	50	100	
הזיק פעם שלישי	25	25	50	100

הקדמה

כפי הידוע יש בשור חס שני דינים השונים משור המועד: 1) ששור חס משלם ח"נ. 2) שור חס משלם מגופו. ולכן אם שור שווה 100, שנגח שור שווה 500, וממילא הח"נ הוא 250, מ"מ אינו משלם אל"ף 100, מכיוון שהשור שווה רק 100. ונחלקו ר"ע ור"י בהבנת עניין זה שתכלוס הנזק הוא מגופו, דעת ר"ע שלאחר הנזק, בעל השורר המזיק ובעל השור הנזק נעשים שותפים בזהמה. ודעת רבי ישמעאל שגם לאחר הנזק עדיין כל הבהמה שייכת למזיק, והוא נעשה בע"ח לשלם ח"נ לניזק. אין ספק שלעניינו יש נפק"מ האם הנזק הוא אחראי לנזק השני, שאם הוא שותף, ממילא הוא ג"כ אחראי לנזק המתמשך.

קשיית הגמ' אם משנתנו כרבי עקיבא: היה כריך להיות שהאחרון מקבל ח"נ, משום שכל הניזוקים הקודמים אחראים לנזקו, ושאר הכסף מתחלק בשווה. ולפי"ז בדוגמא דלעיל האחרון יקבל 100, ובעל השור ושני הניזוקים הקודמים יקבלו כ"א 33.3.

אם משנתנו כרבי ישמעאל: היה כריך להיות שהראשון יקבל 100, כי הוא הנזק הראשון, ממילא הוא בע"ח ראשון בשור זה, ומה שנשאר יתן לניזק שני, וכו'.²

תירוץ הגמ' משנתנו כרבי ישמעאל, וטעם הדבר שאין הראשון מקבל הכל, משום שמיידי שהראשון תפס את השור, וממילא הוא נעשה לש"ש, מכיוון שיש לו הנאה בזה שהשור ברשותו ויכול לגבות ממנו, ממילא לאחר שהשור היה ברשותו נעשה ש"ש, ממילא הוא כריך לשלם את כל הח"נ מחלקו, ואין הבעלים כריכים לשלם מחלקם כלום. וכך מיידי לאחר שהזיק שוב, תופסו הנזק השני, ממילא הוא נעשה לש"ש.

קשיית הגמ' אם מיידי שנעשו ש"ש, א"כ אם יש מותר כריכים הבעלים לקבל, ואין עליהם להפסיד כלום, כי הם נעשו לש"ש.

תירוץ הגמ' כוונת המשנה שיש מותר בזקין:

שור המזיק שווה 200

איזה בעלים	הבעלים מקבלים	שור של מזיק ראשון שווה 200	שור של מזיק שני שווה 100	שור של מזיק רביעי שווה 40	שור של מזיק רביעי שווה 40
כמה מקבלים	100	כלום	35	45	20
הטעם:	כי הבעלים צריכים לקבל את חלקם.	כי לא נשאר	כי זה מה שנשאר	היות שנשאר, הוא מקבל ח"נ ומחזיר את המותר לניזק השני	מקבל ח"נ ומחזיר את המותר לניזק השלישי.

קשיית הגמ' דעת רבי שמעון א"א להיות כרבי ישמעאל, מכיוון שלדעת רבי שמעון אנו מוצאים שהבעלים שותפים מלאים בניזק השור, ולרבי ישמעאל או שהבעלים אחראים לגמרי, או שתופסו ניזק והוא אחראי לגמרי.³ א"כ קשה רישא ר"י וסיפא ר"ע.

תירוץ הגמ' הן הכי נמי, רישא רבי ישמעאל וסיפא ר"ע.

¹ דכל הנידון הוא רק לעניין תם, שהיות ומשלם מגופו, לכך הנידון איך סדר חלוקת דמי שור המזיק. אבל לו היה השור מועד, אין כאן שום נידון, ופשוט משלם לכל אחד נ"ש, משום שבמה שנגח כמה שוורים אינו סיבה שישלם פחות. ועי' ברש"י שמבאר איך יכול להיות שנגח כמה שוורים, ומ"מ לא נעשה מועד.

² וכמו שכמה בע"ח שבאו לגבות מהלווה, שהדין שבע"ח הראשון הוא מקבל, ומה שנשאר מקבל השני, וכו' ע"ד זה.

³ אמנם דעת רש"י שגם לפי ר"ע אם תופסו ניזק יהיה אחראי לגמרי על השור, וממילא אין הבעלים משתתפים בניזק השור, ומ"מ לא אוקמינן ר"מ כר"ע, ועי' היטב טעם הדבר. אבל התוס' חולקים על רש"י וסוברים שלדעת ר"ע ששותפים ניהור, היות ויש לו רק חלק מהשור, ממילא אם תפס הוא שומר על חלקו בלבד, וממילא אם הזיק שוב לא נפטרו הבעלים מלשלם.